

Uddannelse i virkeligheden – Et overblik over det danske uddannelsessystem

Forfattere: S. Nielsen & L. Poulsen

Nærværende artikel er nr. 1 i en serie af artikler udarbejdet i forbindelse med det igangværende projekt, Pendlerbroen, under indsatsområdet Sysselsättningen, investeringsprioritering 4.2: “Integrering av gränsöverskridande arbetsmarknader, inkludive gränsöverskridande rörlighet, gemensamma lokala sysselsättningsinitiativ, informations – och rådgivnings-tjänster samt gemensam utbildning.” (Jørgensen, 2016). Interreg Öresund-Kattegat-Skagerrak er et EU-program, der støtter projekter mellem danskere, svenskere og nordmænd, som vil løse fælles udfordringer. Pendlerbroens vigtigste mål er at øge udbud og efterspørgsel af arbejdskraft interregionalt ved at iværksætte initiativer, der fremmer arbejdskraftens bevægelighed på tværs af grænserne Norddanmark og Sydvestsverige (Jørgensen, 2016).

Målet opfyldes ved at udvikle effektive kompetencematch-processer i og imellem de to regioner og ved at udvikle tiltag til understøttelse af fysisk og digital pendling for studerende i projektets partnerinstitutioner. Partnerinstitutionerne i Pendlerbroen er: University College Nordjylland (UCN), Högscholan Väst, Aalborg Kommune, Sotenäs kommune og Kunskapsförbundet Väst (Jørgensen, 2016).

På baggrund af det foregående er formålet med denne artikel at danne grundlag for brobygning mellem interregionale uddannelsesinstitutioner og arbejdsmarked. Som led i udveksling og interregional krydsning af uddannelseselementer og etablering af fælles uddannelsesmoduler, praktik og understøttelse af digital pendling, bør det afklares hvordan uddannelsessystemerne er opbygget og hvordan tilgangen til læring betragtes hos partnerinstitutionerne, University College Nordjylland (UCN) og Högscholan Väst. Som den første artikel i projektet skal nærværende artikel, med udgangspunkt i professionshøjskolen UCN Teknologi, belyse de danske professionsbachelor- og akademiuddannelsers placering og rolle i det danske uddannelsessystem. Dette med formålet om fremadrettet at skabe mulighed for digital eller fysisk pendling mellem interregionale uddannelsesinstitutioner, hvor studerende skal kunne tage undervisningsmoduler på begge sider af Kattegat-Skagerrak (Jørgensen L. B., 2016).

Følgende artikel rummer en beskrivelse af det danske uddannelsessystem inden for nedenstående områder:

1. Oversigt over danske professionsbachelor- og akademiuddannelsers placering og rolle i det danske uddannelsessystem.
2. Beskrivelse af professionshøjskolen, UCN Teknologi, med fokus på adgangskrav og kompetenceniveau.

1. Oversigt over danske professionsbachelor- og akademiuddannelsers placering og rolle i det danske uddannelsessystem

1.1. Kvalifikationsramme for livslang læring

De danske uddannelser udbydes ud fra en dansk kvalifikationsramme for livslang læring. Etableringen af den danske kvalifikationsramme for livslang læring bygger på både nationale og internationale behov og ønsker vedrørende livslang læring og mobilitet (Uddannelses- og forskningsministeriet). Kvalifikationsrammen er udviklet af undervisningsministeriet og indeholder otte uddannelsesniveauer: ”Kvalifikationsrammen omfatter alle offentligt godkendte kvalifikationer i det danske uddannelsessystem – fra folkeskoleniveau til universitetsuddannelser på højeste niveau og voksen- og efteruddannelse.” (Undervisningsministeriet, 2016). I kvalifikationsrammen illustreres det, hvad der kræves inden for de tre kategorier viden og færdighed og kompetence på det pågældende uddannelsesniveau. Viden betragtes, som det man ved, forstår og kan redegøre for. Færdigheder forbinder sig til det man kan gøre, dette kan både være praktiske og kognitive færdigheder. Til sidst knytter begrebet kompetence sig til det at anvende viden og færdigheder i praksis (Illeris, 2012). Læringsmålene for de forskellige uddannelser er således beskrevet ud fra viden, færdighed og kompetence, hvorved der synliggøres en progression. I ønsket om arbejdskraftens fribevægelighed ligger også et behov for gennemskuelighed af indhold og niveauer i uddannelsessystemet. Den danske kvalifikationsramme for livslang læring er et forsøg på at skabe oversigt og struktur, noget der især afhjælper i administrative, juridiske og politiske sammenhænge, men som samtidig kan opfattes som bureaukratisering af de mennesker som det handler om i uddannelsen (Illeris, 2012). Illeris kritiserer i sin bog kompetence at kategorierne sjældent vil kunne være præcise og målelige og skriver ”...- og i øvrigt er der ingen garanti for at de altid er indfriet af den enkelte, der har fuldført den pågældende uddannelse” (Illeris, 2012, s. 83). Selvom målene er ens for alle, så er vejen dertil ikke nødvendigvis helt ens. Læringsmålene er et, men et andet er den indre side af læringsmålene, som ikke kan aflæses direkte, men gøres til genstand for evaluering og består af hensigter og handlemotiver bragt ind i undervisningen af både studerende og undervisere (Jank & Meyer, 2006). Kvalifikationsrammen for Livslang Læring kan dermed anvendes som et redskab til at skabe et overblik over uddannelsesniveauerne i Danmark, mens den samtidig kan opfattes som værende vejledende, hvis ønsket fortsat er en oplevelse af en demokratisk skole og uddannelse (Illeris, 2012). På UCN kombineres elementerne fra kvalifikationsrammen med en læringstilgang, Refleksiv Praksislæring, hvormed målet er skabe et reflekterende undervisningsmiljø med fokus på kombinationen mellem teori og praksis (UCN, 2015). Dette illustreres i en studieaktivitetsmodel, udviklet af danske professionshøjskoler, som udgør en forventningsafstemning mellem de studerende og studiet (UCN, 2015). Studie aktivitetsmodellen synliggør de studieaktiviteter de studerende forventes at møde i løbet af deres studie.

1.2. Det ordinære uddannelsessystem

Det danske uddannelsessystem er delt op i et ordinært uddannelsessystem og et parallelt uddannelsessystem for voksen- og efteruddannelse (Undervisningsministeriet, 2015).

Det ordinære uddannelsessystem består af grundskolen, ungdomsuddannelserne samt videregående uddannelser (Undervisningsministeriet, 2015). I Danmark er der ti års undervisningspligt i forbindelse med grundskolen, hvorefter 10. klasse er et tilbud til elever, der har opfyldt undervisningspligten. I Danmark starter eleverne i grundskolen på ISCED-niveau 0 og afslutter grundskolen i 9. eller 10. klasse på ISCED niveau 3 (Undervisningsministeriet, 2015). Folkeskolen følger de fleste elever til udgangen af 9. klasse, hvorefter det første vigtige valg af ungdomsuddannelse træffes. Et område som de seneste år har været præget af en rig udvikling med henblik på at give så stor en gruppe unge en uddannelse.

Alle unge skal inden udgangen af grundskolen have tilbuddet om en ungdomsuddannelse (Jørgensen & Lassen, s. 6). Ungdomsuddannelserne bygger videre på de kompetencer, som eleverne har tilegnet sig i grundskolen og dækker over henholdsvis de gymnasiale uddannelser og de erhvervsfaglige uddannelser.

Har man taget en studentereksamen har man direkte adgang til en hel række uddannelsesmuligheder på både akademi, professionsbachelor og universitetsbachelor niveau. Dog kan de videregående uddannelser stille krav til bestemte fag, niveau og karakterer (Jørgensen & Lassen, s. 7). Har man derimod taget en erhvervsrettet uddannelse og er det man kalder faglært, har man adgang til relevante akademi og professionsbachelor uddannelser, hvorefter man igen har adgang til udvalgt relevante kandidatuddannelser på universitetet. Vælger man vejen forbi akademi og professionsbacheloruddannelserne kan valgene synes begrænsede, det knytter sig dog til ideen om de særlige professioner, det særlig erhvervs specifikke fokus, som er styrende for disse uddannelser.

1.3. Det parallelle uddannelsessystem

Det parallelle uddannelsessystem består af voksen- og efteruddannelse, der er målrettet voksne over 18 år. Voksen- og efteruddannelserne gør det muligt at dygtiggøre sig gennem uddannelse hele livet, dog svarer uddannelserne til uddannelsesniveaut i det ordinære uddannelsessystem (Undervisningsministeriet, 2015). Dette gælder for eksempel diplomuddannelser, masteruddannelser, grundlæggende voksenuddannelser (GVU), højere forberedelseseksamen (HF).

2. Beskrivelse af professionshøjskolen, UCN Teknologi, med fokus på adgangskrav og kompetenceniveau

2.1. Refleksiv praksislæring

På UCN har man siden 2015 haft en fælles læringstilgang Refleksiv praksislæring. Som i meget høj grad pointere vægten og værdien af praksis. Læringstilgangen understøtter at praksis er en del af alle UCN uddannelsen, hvilket bl.a. relatere sig til det faktum, at alle UCN uddannelser indeholder praktikforløb. Praksis inviteres også ind i den teoretiske del af undervisningen, hvor eksempler og cases fra erhvervslivet inddrages. Der sættes fokus på samarbejdet med erhvervslivet eller det offentlige f.eks. i projekter, innovations- forsknings- og udviklingsprojekter (UCN, 2015). Særlig vigtig er praktikken, hvor der stilles faglige krav til den studerende, om at skabe sammenhæng mellem viden, færdighed og kompetencer, som er tilegnet gennem undervisningen de foregående semestre og bringes i anvendelse i praksis, som danner baggrund for yderligere læring (UCN, 2015).

Løbende gennem studiet afholdes evalueres de studerende både formativt og summativt. Den formative evaluering sker blandt andet gennem afvikling af SUS (Studerendes udviklingssamtaler) på energi- og miljøuddannelserne på UCN, som har sit fokus på refleksion over egen læring. Endvidere afvikles der peer-to-peer Review løbende i praktikforløbet, hvor de studerende løbende giver feedback til hinanden. Den summative evalueringsform ses eksempelvis ved afvikling af eksamen.

Som beskrevet tidligere er de overordnede læringsmål ens, men de studerende har mulighed for at skabe sin egen profil og specialisere sig i en ønsket retning gennem valg af projekter, valgfag, udenlandsophold og praktikophold, hvilket er med til at understrege Illeris' ovenfor beskrevne betragtning om det vejledende element af kvalifikationsrammen. Det er i høj grad erhvervet at den studerendes egen specialisering og interesse, som kan være afgørende. "It is based on the idea that learner's perspective defines what is learned..." (Biggs, 2004). Her har de studerendes forudsætninger og adgangsgivende uddannelser også en

betydning. Netop optaget på erhvervsakademi og professionsbachelor uddannelserne kan være relativt bredt, derfor ser vi nu nærmere på adgangskravene hertil.

2.1. overblik over adgangskrav og kompetenceniveau på UCN Teknologi

Adgangskrav defineres af Bekendtgørelse om adgang til erhvervsakademiuddannelser og professionsbacheloruddannelser (Uddannelses- og forskningsministeriet, 2014).

Erhvervsakademiuddannelser svarer til 120 ECTS og er normalt af en længde på 2 år inkl. praktik periode (Forskningsministeriet, Uddannelses- og, 2016). Erhvervsakademiuddannelser indplaceres på niveau 5 i den danske kvalifikationsramme for livslang læring. Adgangskravet her er en gymnasial uddannelse eller relevante erhvervsuddannelse, typisk suppleret med krav om bestemte faglige niveauer i matematik og engelsk (Uddannelses- og forskningsministeriet, 2016). F.eks. ses det på Energiteknologuddannelsen, at en murer har adgang til uddannelsen, såfremt der er suppleret med matematik C og engelsk C. Opfylder man ikke umiddelbart adgangskravene har man mulighed for at søge dispensation via en IKV, individuel kompetence vurdering (UCN, 2016). En erhvervsakademiuddannelse giver adgang til relevante diplomuddannelser samt top-up bacheloruddannelser på 1 ½ års varighed (Uddannelses- og forskningsministeriet, 2016).

Professionsbacheloruddannelserne ligger på 210 ECTS og længden varierer over 3-4 år eller har form af en top-up bacheloruddannelser for relevante erhvervsakademiuddannelser og er af en 1 ½ års varighed (Uddannelses- og Forskningsministeriet, 2016). Professionsbacheloruddannelserne indplaceres på niveau 6 i den danske kvalifikationsramme for livslang læring. Adgangskravet er som nævnt relevante erhvervsakademiuddannelse for top up- bacheloruddannelserne, eksempelvis Energimanagementuddannelsen, hvor en Energiteknologuddannelse, Vvs-installatøruddannelse, El-installatøruddannelse og Automationsteknologuddannelse giver direkte adgang (UCN, 2016). Adgangskravene til professionsbacheloruddannelserne i øvrigt ligne til forveksling adgangskravene til erhvervsakademiuddannelserne og er defineret i den samme bekendtgørelse. Adgangskravet her er en gymnasial uddannelse eller relevante erhvervsuddannelse, typisk suppleret med krav om bestemte faglige niveauer i matematik og engelsk (Uddannelses- og forskningsministeriet, 2016).

Professionsbacheloruddannelserne giver adgang til relevante kandidat- og masteruddannelser (Uddannelses- og Forskningsministeriet, 2016). Som eksempel herpå kan der henvises til energimanageruddannelsen som bl.a. giver adgang til tre kandidatuddannelser på Aalborg universitet; Management in the Building Industry, Building Energy Design eller Bygningsinformatik.

Erhvervsakademi- og professionsbacheloruddannelserne løser den fornemme opgave, at de er professionsrettede og indeholder en tæt kontakt til deres professionsfelt og erhvervsområde, bl.a. via deres obligatoriske praktikperioder. Samtidig giver de mulighed for, at erhvervsuddannede har adgang til kandidat og masteruddannelser.

3. Bibliografi

- Biggs, J. (2004). *Constructing learning by aligning teaching*. Berkshire:SRHE and Open University Press.
- Forskningsministeriet, Uddannelses- og. (15. 12 2016). Hentet fra Erhvervsakademiuddannelser: <http://ufm.dk/uddannelse-og-institutioner/videregaende-uddannelse/erhvervsakademier/erhvervsakademiuddannelser>
- Illeris, k. (2012). *Kompetence hvad hvorfor hvordan?* Samfundslitteratur.
- Jank, W., & Meyer, H. (2006). Strukturmodel for undervisningen. I W. Jank, & H. Meyer, *Didaktiske modeller Grundbog i didaktik*. Gyldendal.
- Jørgensen, A. V., & Lassen, M. (u.d.). 1.7.2009, *CARMA, Center for arbejdsmarkedsforskning*. Hentet fra <http://www.skankomp.eu/siteassets/om-skankomp/kask-forskningsrapport-1-7-2009.pdf>
- Jørgensen, L. B. (13. 12 2016). *Om Pendlerbro*. Hentet fra pendlerbro: <https://pendlerbroen.com/om-pendlerbroen/>
- UCN. (2015). *Refleksiv praksislæring*. UCN. Hentet 22. 12 2016 fra <http://blad.ucn.dk/Refleksivpraksislaering/>
- UCN. (21. 12 2016). *ucn.dk*. Hentet fra Energimanagement - Adgangskrav og udvælgelseskriterier: <https://www.ucn.dk/uddannelser/energimanagement/adgangskrav-og-optagelse/adgangskrav-og-udvaelgelseskriterier>
- UCN. (21. 12 2016). *UCN.dk*. Hentet fra Adgangskrav og udvælgelseskriterier: <https://www.ucn.dk/uddannelser/energiteknolog/adgangskrav-og-optagelse/adgangskrav-og-udvaelgelseskriterier>
- Uddannelses- og forskningsministeriet. (2014). *BEK nr. 223 af 11/03/2014 Bekendtgørelse om adgang til erhvervsakademiuddannelser og professionsbacheloruddannelser*. København: Retsinformation. Hentet fra <https://www.retsinformation.dk/forms/R0710.aspx?id=162040>
- Uddannelses- og forskningsministeriet. (21. 12 2016). Hentet fra Erhvervsakademiuddannelser: <http://ufm.dk/uddannelse-og-institutioner/videregaende-uddannelse/erhvervsakademier/erhvervsakademiuddannelser>
- Uddannelses- og Forskningsministeriet. (15. 12 2016). *Professionsbacheloruddannelser*. Hentet fra <http://ufm.dk/uddannelse-og-institutioner/videregaende-uddannelse/professionshøjskoler/professionsbacheloruddannelser>
- Uddannelses- og forskningsministeriet. (u.d.). Kvalifikationsrammer. *Baggrund*. Hentet fra Etableringen af den danske kvalifikationsramme for livslang læring har sin baggrund i både nationale og internationale behov og ønsker vedrørende livslang læring og mobilitet.
- Undervisningsministeriet. (22. september 2015). *Undervisning og uddannelse*. Hentet fra <https://www.uvm.dk/Uddannelser/Paa-tvaers-af-uddannelserne/Overblik-over-det-danske-uddannelsessystem/Det-ordinaere-uddannelsessystem>
- Undervisningsministeriet. (14. 12 2016). Hentet fra Den danske kvalifikationsramme for livslang læring: <https://www.uvm.dk/Uddannelser/Paa-tvaers-af-uddannelserne/Den-danske-kvalifikationsramme>